

**ПРОФЕСОР НАТАН БОРИСОВИЧ ЩУПАК
(ДО 115-РІЧНИЦІ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ)**

Василь ПІШАК,
Національна академія педагогічних наук України, м. Київ (Україна)
pishakvp@gmail.com
Петро ЛЯШУК,
ВДНЗ України «Буковинський державний медичний університет»,
Чернівці (Україна), ozo@bsmu.edu.ua

**PROFESSOR NATAN BORYSOVYCH SHCHUPAK
(FOR HIS 115TH ANNIVERSARY)**

Vasyl PISHAK,
National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, Kyiv (Ukraine)
ORCID: 0000-0002-0637-6936
Petro LIASHUK,
Higher State Educational Establishment of Ukraine «Bukovinian State
Medical University», Chernivtsi (Ukraine)

Пишак Василий, Ляшук Петр. Профессор Натан Борисович Щупак (к 115-летию со дня рождения). В статье приведены основные этапы научной и лечебной деятельности профессора Натана Борисовича Щупака – заведующего кафедрой факультетской терапии (1949-1966 гг.) Черновицкого медицинского института, талантливого терапевта и прекрасного Учителя. **Цель исследования:** ознакомить медицинское сообщество с этапами профессиональной деятельности, основоположника гастроэнтерологической школы на Буковине, профессора Н. Б. Щупака за период работы в Черновицком медицинском институте. В работе использованы библиографический и системный методы анализа. **Источниками исследования** послужили материалы архивного фонда БГМУ, и личного архива профессора В. П. Пишака. **Новизна исследования.** Натан Борисович автор 80 научных работ, среди которых пять монографий. Под его руководством защищены докторские диссертации О.А. Волощуком и Л.С. Клочковой и 15 кандидатских диссертаций. Своих учеников он воспитывал собственным примером, требовательности к себе, преданности науке, скромности, душевной чистоты. С 1994 основана ежегодная студенческая стипендия имени профессора Н. Б. Щупака как дань памяти великому гуманисту, ученому, чуткому воспитателю, заботливому наставнику и жизнелюбу. **Выводы.** Натан Борисович Щупак – замечательный врач-терапевт, отзывчивый человек, добросовестный ученый, учитель – образец для подражания будущим поколениям. Основатель гастроэнтерологической школы на Буковине, вдохновленный педагог, таким остался в памяти благодарных учеников.

Ключевые слова: Натан Борисович Щупак, факультетская терапия, Черновицкий медицинский институт.

Учитель! Перед светлым
именем твоим позволь
смирненно преклонить колени

гували матеріали архівного фонду БДМУ, та особистого архіву професора В. П. Пішака.

Основна частина. Н. Б. Щупак закінчив Київський медичний інститут в 1927 році, і як відмінник навчання був залишений на науково-педагогічну роботу. Перші кроки у формуванні молодого науковця, як вченого і педагога відбувалися під керівництвом основоположника терапевтичної школи України акад. М.Д. Стражеско: Натан Борисович, успішно захищає кандидатську дисертацію, присвячену патології печінки. Перед молодим, талановитим науковцем відкриваються можливості роботи у клініці. Але зашкодило лихоліття війни, і, як справжній син свого народу, він військовий терапевт долучається до військової терапії. Безсонні ночі, гіркі дні військових втрат - все це лягло на плечі молодого науковця. Пізніше, у споминах Натан Борисович згадує важку працю військового лікаря, впроваджує у життя набуті знання, узагальнює досвід. Ще не встигнувши відлуння страшної війни, а він у 1948 р. успішно захищає докторську дисертацію на тему: «Хвороба Боткіна, її місце серед інших інфекційних жовтяниць воєнного часу» (вид. рос. мовою), яка просякнута намаганням допомогти хворому³.

Вступ. Серед когорти славетних імен, – засновників Буковинського державного медичного університету, – чільне місце посідає доктор медичних наук, професор Щупак Натан Борисович – завідувач кафедри факультетської терапії з 1949 по 1966 рр¹.

Народився, Натан Борисович Щупак, 2 травня 1902 р. у м. Липовець на Східній Україні в сім'ї службовця. Свою трудову діяльність розпочав у сімнадцять років. Навчався у трудовій школі, і паралельно давав приватні уроки. Після закінчення трудової школи працював у Липовецькому повітовому виконкомі діловодом. Закінчив короткострокові вчительські курси і в подальшому працював у трудовій школі².

Мета дослідження: ознайомити медичну спільноту з етапами професійної діяльності основоположника гастроентерологічної школи на Буковині, професора Н. Б. Щупака за період роботи в Чернівцькому медичному інституті. У роботі використані бібліографічний та системний методи аналізу. Джерелами дослідження слу-

¹ Pishak V. P., Kolomoiets M. Iu., Sydorchuk I. I. ta in. Bukovynska derzhavna medychna akademiia: stanovlennia, zdobutky, perspektyvy rozvytku [Bukovinian State Medical Academy: formation, achievements, prospects of development], za red. V. P. Pishaka, Chernivtsi, BDMA, 2004, P. 108–109 (In Ukrainian).

² Storinky istorii Chernivetskoho medychnoho instytutu: biohrafichniy dovidnyk [Pages of the history of Chernivtsi Medical Institute: biographical guide], za red. V. P. Pishaka, Chernivtsi, ChMI, 1994, P. 6 (In Ukrainian).

³ Shchupak N. B. Bolezn Botkina [Botkin's disease], Kyiv, Medhyz, 1948, 72 p. (In Russian).

Величезний клінічний досвід знайшов особливе втілення коли Н. Б. Щупак з 1949 р. очолив кафедру факультетської терапії щойно відкритого Чернівецького медичного інституту. Перші кроки талановитого вченого спрямовуються на організацію охорони здоров'я в галузі фтизіатрії, ендокринології та терапевтичної служби на Буковині. Багато його діагнозів, клінічних рішень були справжнім проривом. Він, поряд з викладацькою діяльністю, багато часу приділяє організації лікувальної роботи. Такого ставлення він вимагав і від своїх співробітників. Кафедра факультетської терапії була взірцем у всьому: організації лікувального процесу, охайності, павловського режиму, курації хворих, обов'язкових ранкових конференцій перед початком робочого дня, вечірніх професорських обходів відділення. Кожний пацієнт, який потрапляв до кабінету професора не виходив звідти без повного огляду, пальпації, перкусії та аускультатції. Тут дійсно впливалася в життя школа акад. М. Д. Стражеско. Відмінною рисою Натан Борисович вважав вміння зосередитися на хворому, на пошуку можливості допомогти пацієнтові, життя якого залежить від рішучості та компетентності лікаря.

Н. Б. Щупак не залишався байдужим, щодо громадської роботи. Багаторічний голова Чернівецького наукового товариства терапевтів він розглядав цю ланку як крок удосконалення медичної галузі. Авторитет професора, талант лікарської майстерності в поєднанні з людяністю сприяли формуванню школи професійного зростання.

Натан Борисовича вирізняла виняткова принциповість, ніколи не йшов на порушення високих етичних норм лікарської колегіальності, завжди був готовий вислухати думку співрозмовника, ніколи і нікому не робив зауваження в присутності пацієнта.

Натан Борисович автор 80 наукових праць, серед яких - 5 монографій. Під його керівництвом захищені докторські дисертації О. О. Волощуком та Л. С. Ключковою та 15 кандидатських дисертацій. Своїх учнів він виховував вимогливістю до себе, відданості науці, скромності, душевної чистоти. Його характеру були властиві колегіальність, відкритість, чуйне ставлення до членів колективу, постійне самовдосконалення. Всім, кому поталанило пройти цю школу, пам'ятають його виняткові лекції, обов'язкові демонстрації пацієнтів. Він завжди знаходив слова, щоб вселити оптимізм і надію щодо пацієнта.

Впродовж сімнадцяти років очолював кафедру факультетської терапії позапартійний (!) професор Н. Б. Щупак дуже скромний, обдарований вихователь. Його портрет занесено до галереї фундаторів наукових шкіл нашого університету. З 1994 р. засновано щорічну студентську стипендію імені професора Н. Б. Щупака, - великого гуманіста, вченого, чуйного вихователя, турботливого наставника і життєлюбця.

Все це спонукало нас, віддати данину дорогій нам людині, вченому, педагогу, професорові з незаперечним науковим авторитетом.

Висновок. Натан Борисович Щупак - чудовий лікар-терапевт, чуйна людина, сумлінний вчений, засновник гастроентерологічної школи на Буковині, натхненний педагог, таким залишився в пам'яті вдячних учнів.

Перспективи подальших досліджень. У подальших дослідженнях автори планують висвітлити здобутки учнів Натана Борисовича Щупака, які у науковій літературі залишаються неповними.

Pishak Vasyli, Liashuk Petro. Professor Natan Borysovych Shchupak (for his 115th anniversary). The aim of investigation is to acquire a society of medical workers with main stages of scientific activities, the founder of the gastroenterological school in Bukovina, of Professor Natan Borysovych Shchupak, during her work in Chernivtsi Medical Institute. **Methods of investigation are such:** biographic and systematic approaches. **Scientific novelty.** The paper covers the major stages in the research and medical activities of professor Natan Borysovych Shchupak - head of the Department of Faculty Therapy (1949-1966) in Chernivtsi Medical Institute, who was a talented physician and a great Teacher. Natan Borysovych is the author of 80 scientific papers, including five monographs. He supervised doctoral theses defended by O.O. Voloshchuk and L.S. Klochkova as well as over 15 candidate theses.

The main feature of the doctor, to Nathan Borysovych's mind, is the ability to focus on the patient, in search of possibilities to help the patient, whose life depends on the determination and competence of the doctor.

As chairman of the Chernivtsi Scientific Society of Therapists, he considered this link as a step towards professional improvement of doctors, where his authority, the brilliant talent of the speaker combined with human charm contributed to the formation of a great school of humanity, benevolence, and professional growth.

Conclusion. He raised his students with his own example, how to be demanding to themselves, devoted to science, modest, possess spiritual purity. Since 1994 an annual student scholarship named after Professor N.B. Shchupak has been given to students as a tribute to the great humanist, scientist, sensitive tutor, caring mentor and a cheerful person.

Key words: Natan Borysovych Shchupak, faculty therapy, Chernivtsi Medical Institute.

Пішак Василь - доктор медичних наук, професор, академік Національної академії педагогічних наук України, м. Київ. Наукові інтереси: епіфіз, мелатонін, хроноритми, вроджені вади розвитку. Автор більше 1240 наукових та навчально-методичних праць. Серед них публікації в 15 країнах за межами України.

Pishak Vasil - Doctor of Medical Sciences, Professor, Academician of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, Kyiv (Ukraine). Scientific interests: epiphysis, melatonin, chronorhythms, congenital malformations. Author of more than 1240 scientific and scientific-methodological works including 15 papers published abroad.

Ляшук Петро - кандидат медичних наук, доцент кафедри клінічної імунології, алергології та ендокринології Вищого державного навчального закладу України «Буковинський державний медичний університет». Наукові інтереси: ендокринологія, щитоподібна залоза, гіпофіз. Має більше 70 наукових та навчально-методичних праць. Серед них публікації в 4 країнах за межами України.

Liashuk Petro - PhD of Associate Professor of Medical Sciences Higher State Education Establishment of Ukraine «Bukovinian State Medical University», Chernivtsi (Ukraine). Scientific interests: endocrinology, thyroid gland, pituitary gland. Author of more than 70 scientific and scientific-methodological works including 4 papers published abroad.

Received: 30.04.2018

Advance Access Published: June, 2018

© V. Pishak, P. Liashuk, 2018

⁴ Storinky istorii: Bibliografichniy dovidnyk zaviduvachiv kafedr ta profesoriv Bukovynskoi derzhavnoi medychnoi akademii (1944-1993) [Pages of history: Bibliographic guide to the heads of departments and professors of the Bukovina State Medical Academy (1944-1993)], za red akad. ANVSh Ukrainy, prof.V. P. Pishaka, Chernivtsi, 1999, P. 197 (In Ukrainian).

⁵ Pishak V., Liashuk P., Shevchenko B., Anipko A. Shchupak N. B. (Do 100-richchia vid dnia narodzhennia): biografichniy narys [N. B. Shchupak (100th anniversary of his birthday): biographical essay], Chernivtsi, BDMA, 2002, P. 42 (In Ukrainian).

⁶ Ibidem.